

ATZINUMI

REĢIONU KOMITEJA

107. PLENĀRSESIJA 2014. GADA 25.-26. JŪNIJĀ

Reģionu komitejas atzinums "Ceļā uz integrētu ES pilsētvides politiku"

(2014/C 271/03)

Ziņotājs: Bas Verkerk (NL/ALDE), Delftas mērs

I. IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

Ievads

1. Pilsētas ir svarīgs Eiropas Savienības ekonomikas dzinējspēks. Pilsētās ir labvēlīga vide indivīda un sabiedrības attīstībai, un tām ir liels vides efektivitātes potenciāls. Pilsētu un pilsētregionu iesaistīšanās ir ļoti svarīga, lai īstenotu stratēģiju "Eiropa 2020" un panāktu ES ekonomikas, sociālo un teritoriālo attīstību⁽¹⁾.
2. Pilsētu nozīmīgā vieta Eiropas sabiedrībā ir pamudinājusi dalībvalstis un Eiropas Komisiju uzsākt iniciatīvas nolūkā definēt Eiropas Savienības pilsētu attīstības plānu. Pilsētu nozīmi ir atzinusi arī Apvienoto Nāciju Organizācija. Patlaban ANO līmenī tiek sagatavots jauns pilsētvides attīstības plāns, ko pieņems nākamajā, 2016. gadā plānotajā konferencē "Habitat III". ES pilsētvides attīstības plāns varētu būt ieguldījums tā izstrādē.
3. Līgumā par ES atrodamas dažādas norādes, kas juridiski pamato ES atbalstu valsts, reģionālā un vietējā līmeņa pilsētu politikai, papildinot dalībvalstu primārās kompetences, piemēram, norādes uz ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju (3. pants), vietējām pašvaldībām (4. pants) un subsidiaritātes principa vietējo dimensiju (5. pants). Patlaban ES līmenī nav īsta, integrēta, uz nākotni vērsta pilsētvides attīstības plāna, kaut arī Eiropas Parlaments 2011. gadā aicināja tādu izveidot⁽²⁾ un uzsākt starpvaldību procesu Leipcigas hartas un Toledo deklarācijas ietvaros. Visaptveroša pilsētvides attīstības plāna trūkuma dēļ dažādās politikas iniciatīvas un atbalsta programmas nav pietiekami saskaņotas ES līmenī, un ne visas politikas iniciatīvas nes gaidītos konkrētos rezultātus.
4. Turklāt pagātnes pieredze rāda, ka nav nekādas garantijas, ka pilsētvides dimensijai arī turpmāk tiks ierādīta nozīmīga vieta ES prioritāšu vidū⁽³⁾. Komisija jau 1997. gadā publicēja paziņojumu par pilsētvides attīstības plānu Eiropas Savienībai⁽⁴⁾. Ir pagājuši divdesmit gadi, bet, neraugoties uz vairākām deklarācijām un pasākumiem, minētais plāns joprojām nav izstrādāts. Eiropas Savienībai jāpanāk, ka pilsētas un pilsētregioni var izmantot visu savu spēku un potenciālu funkcionēt kā ekonomikas izaugsmes, nodarbinātības un sociālās iekļautības dzinējspēks. Pienācis laiks istam Eiropas pilsētvides attīstības plānam. Leipcigas harta ir labs pamats šā mērķa īstenošanai. ES pilsētvides attīstības plānā jāietver visi pilsētu ilgtspējīgas attīstības aspekti – sociālais, ekonomikas un vides aspekts.

⁽¹⁾ Eiropas Komisija, "Rītdienas pilsētas. Izaicinājumi, vīzijas, ceļi uz priekšu", 2011. gada oktobris.

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta 2011. gada 23. jūnija rezolūcija par Eiropas pilsētvides attīstības plānu un tā nākotni saistībā ar kohēzijas politiku (2010/2158(INI)).

⁽³⁾ Hans Verdonk, "Urban policies in Europe" ("Pilsētvides politika Eiropā"), fragments no Leo van den Berg, Luis Carvalho un Jan van der Meer, "Cities as Engines of Sustainable Competitiveness: Looking Back at Two Decades of Urban Policies" ("Pilsētas – ilgtspējīgas konkurētspējīgas dzinējspēks. Atskats uz pilsētvides politikas divām desmitgadēm"), Roterdama, 2014.

⁽⁴⁾ COM(1997) 0197 final.

5. Reģionu komiteja aicina Komisiju pēc paziņojuma, ko paredzēts pieņemt pēc 2014. gada 17. un 18. februārī notikušā pilsētvides foruma, nākt klajā ar balto grāmatu, kas ietvertu integrētu pilsētvides attīstības plānu. Ar balto grāmatu vajadzētu nodrošināt pilsētvides dimensijas strukturālu nostiprināšanu visās attiecīgajās Eiropas politikās un regulējumos, lai novērstu pašreizējo dublēšanos un saskaņotības trūkumu. Baltās grāmatas izstrādes gaitā Komiteja turpinās apspriest ES pilsētvides attīstības plānu, lai varētu iesniegt Komisijai konkrētus ieteikumus un ES aktuālo jautājumu lokā saglabātu debates par pilsētvides attīstības plānu. Komiteja uzsver, ka ir svarīgi piemērot pilsētu teritorijām ilgtermiņa un visaptverošu pieeju, kas balstīta uz idejām un ieteikumiem, kuri formulēti citos RK atzinumos, piemēram, "Septītā vides rīcības programma un ilgtermiņa pilsētas" ⁽⁵⁾ un "Tiesību aktu kopums par mobilitāti pilsētās" ⁽⁶⁾.

6. ES līmeņa pilsētvides attīstības plāns ļaus pienācīgi atzīt pilsētu nozīmi Eiropas politikas mērķu īstenošanā un Eiropas Savienības starptautiskās konkurētspējas nostiprināšanā. Vienlaikus, gatavojot ES līmeņa pilsētvides attīstības plānu, nedrīkst aizmirst par pilsētu un lauku mijiedarbību, kā arī lielo ietekmi uz kopējo teritoriālo attīstību. Tāpēc būtiski ir veidot ciešu sinerģiju starp ES pilsētvides attīstības plānu un stratēģijas "Eiropa 2020" teritoriālo dimensiju.

Pilsētu spēks un problēmjautājumi

7. Līdz ar pāreju no pakalpojumu ekonomikas uz zināšanu ekonomiku un sabiedrības arvien lielāku digitalizāciju pilsētas ir kļuvušas par ES ekonomikas pilāriem un nodarbinātības dzinējspēku. Pilsētas bieži ir inovācijas un jaunu ekonomiskās darbības veidu avots. Pilsētās arī uzplaukst māksla, kultūra un radošums, kas veido pilsētu un to iedzīvotāju identitāti. Tāpēc pilsētas ir būtisks ES spēks starptautiskajā konkurencē ar citām pasaules daļām.

8. Patlaban 68 % ES iedzīvotāju dzīvo pilsētu teritorijā (avots: Eurostat) ⁽⁷⁾. Ja neskaita divas lielās metropoles – Parīzi un Londonu – Eiropas Savienībai ir unikāla mazu, vidēju un lielu pilsētu policentriska struktūra. Aptuveni 200 miljoni iedzīvotāju dzīvo pilsētās, kurās ir mazāk par 100 000 iedzīvotājiem un kurām bieži vien ir svarīga loma reģionālajā līmenī pakalpojumu un infrastruktūras jomā, kā arī dzīves kvalitātes un teritoriālās līdzsvarotības uzlabošanā. Tāpēc Eiropas Savienības pilsētvides attīstības plānā nedrīkst aprobežoties ar lielākajām Eiropas pilsētām, bet tam jāattiecas arī uz mazām un vidējām pilsētām un pilsētu teritorijām. Šajā saistībā ar prieku var atzīmēt, ka trīs nākamās ES prezidentvalstis (Itālija, Latvija un Luksemburga) īpašu uzmanību pievērsīs ES mazajām un vidējām pilsētām un to lomai kopējā teritoriālās attīstības kontekstā.

9. Tās iedzīvotājiem pilsēta un tai pieguļošās lauku teritorijas šodien ir vairāk nekā noteikta administratīva teritorija. Pilsētu iedzīvotāji un arī tie, kas nedzīvo pilsētās, pārvietojas lielāku aglomerāciju mērogā, dodas uz darba zonām un funkcionālajām zonām (pilsētu vai pilsētu–lauku), kas veido daļu no ikdienas pilsētvides sistēmas (*daily urban system*). Lai atvieglotu iedzīvotāju dzīvi, pilsētu pārvaldes veido tīklus ar blakus esošajām apdzīvotajām teritorijām, lai piemērotā mērogā organizētu transportlīdzekļu plūsmu, sabiedrisko transportu, telpisko plānošanu, zaļās zonas un ekonomiku. Tāpēc ļoti svarīga ir pilsētu teritoriju un blakusesošo lauku teritoriju sadarbība. Šajā saistībā nozīmīga loma ir piepilsētu un lauku teritorijām, jo tās apgādā tuvējās pilsētas ar pārtiku un enerģiju, nodrošina plašumu, atpūtas iespējas un dabu. Tās aizsargā arī pret meža ugunsgrēku un ar ūdeni saistītām problēmām. Tāpēc jāņem vērā, ka dažkārt šīs pilsētu sistēmas ietver teritorijas, kas sniedzas pāri vienas dalībvalsts robežām. Īpaša uzmanība jāpievērš problēmām, kas rodas šajās pilsētu pārrobežu teritorijās.

10. Lai nodrošinātu labu kohēziju un konkrētus rezultātus, piemēram, integrētu transporta sistēmu, aglomerācijām vai funkcionālajiem reģioniem nepieciešama citādāka pārvaldība un ilgtermiņa redzējums ⁽⁸⁾. Šis ilgtermiņa redzējums, ko dažās dalībvalstīs vietējās un reģionālās pašvaldības sadarbojoties jau izstrādā, veido pamatu integrētai, uz teritoriju vērstai pieejai, kas attiecīgajā apgabalā nodrošina teritoriālo kohēziju un konkrētus, izvērtējamus rezultātus. Laikposmā no 2014. gada līdz 2020. gadam integrētie teritoriālie ieguldījumi daudzās dalībvalstīs ļaus izmantot dažādu prioritāro virzienu vai programmu resursus, tāpēc tiem būs stimulējoša iedarbība, lai stiprinātu pilsētu un tam pieguļošu lauku teritoriju, kurus vieno funkcionāla saikne, kohēziju, kā arī veidotu sinerģiju un nodrošinātu vērienīgāku projektu finansēšanu un tādejādi risinātu kopīgas problēmas, kas pārsniedz dažādu teritoriālo pašvaldību administratīvās robežas. Komiteja konstatē, ka pētījumā "Rītdienas pilsētas" Komisija raksturo minētās attīstības tendences un atzīst, ka politikā būtu vairāk jāņem vērā funkcionālie reģioni, kurus veido aglomerācijas un lielpilsētas, kā arī pārrobežu funkcionālie reģioni ⁽⁹⁾.

⁽⁵⁾ CdR 7987/2013.

⁽⁶⁾ CdR 90/2014.

⁽⁷⁾ Eurostat, "City Statistics – Urban Audit", Luksemburga, 2013.

⁽⁸⁾ CdR 2994/2013.

⁽⁹⁾ Eiropas Komisija, "Rītdienas pilsētas. Izaicinājumi, vīzijas, ceļi uz priekšu", 2011. gada oktobris.

11. Funkcionējot aglomerāciju mērogā (*borrowing size*), pilsētas kopā ir ieguvējas no lielāka kohēzijas un inovāciju potenciāla, ciešākas saiknes starp izglītības sistēmu un darba tirgu un mazāka vides pēdas nospieduma, un vienlaikus tām ir mazāk tādu negatīvo iezīmju kā vides piesārņojums, apgrūtināta piekļuve, sociālā atstumtība un noziedzība⁽¹⁰⁾. Tomēr "lielāks" ne vienmēr nozīmē "labāks". Tāpēc ir vienlīdz svarīgi panākt, lai vietējās kopienas aktīvi iesaistītos pašvaldību lēmumu pieņemšanā, jo īpaši attiecībā uz sadarbības pasākumiem ar kaimiņos esošajām pašvaldībām.

12. Tomēr pilsētu teritorijas ir tās, kurās vairāk nekā citviet izpaužas sociālie problēmjaucājumi. Līdz ar to vairākas ES politiskās iniciatīvas – gribēti vai negribēti – ietekmē pilsētu politiku. Šajā saistībā Komiteja aicina izstrādāt padziļinātu pārskatu par visām Komisijas iniciatīvām ar pilsētvides dimensiju, pamatojoties uz svarīgāko jautājumu dokumentu, kas kalpoja par pamatu 2014. gada februārī notikušajam pilsētu forumam "CITIES – Cities of Tomorrow: Investing in Europe"⁽¹¹⁾ ("CITIES – rītdienas pilsētas: ieguldījumi Eiropā").

13. Pilsētas uzņemas zināmu atbildību par iespēju izmantošanu un ar to saistīto šķēršļu pārvarēšanu. Līdz ar to Eiropas pilsētas var sniegt būtisku ieguldījumu stratēģijas "Eiropa 2020" īstenošanā. Sabiedrības problēmas, kas ir šīs stratēģijas pamatā, ietilpst pilsētu un reģionu politiskajā darba kārtībā. Tajā iedzīvotāju intereses ir uzmanības centrā. ES pilsētas patlaban saskaras ar dažādiem izaicinājumiem un problēmām. Dažās pilsētās sabiedrības novecošanās un emigrācijas rezultātā iedzīvotāju skaits samazinās, un esošā infrastruktūra netiek pietiekami noslogota, savukārt citās iedzīvotāju skaits palielinās, radot papildu slodzi infrastruktūrai un palielinot citas problēmas, piemēram, (jauniešu) bezdarbu, sociālo atstumtību, nabadzību, nepietiekamu skaitu mājokļu par pieņemamu cenu, satiksmes sastrēgumus un vides piesārņojumu. Arvien pieaugošā plaša starp pieprasījuma palielināšanos pēc vietējiem pakalpojumiem un finanšu resursiem, kuru apjoms nemainās vai pat samazinās, ir plaši izplatīta problēma, ko vēl vairāk saasina recesija. Pilsētvides attīstības plānā jāņem vērā visas minētās problēmas un izaicinājumi.

14. ES pilsētvides attīstības plāns būtu jāvirza uz to, lai pašreizējo pilsētvides modeļi, ko raksturo sadrumstalotība, segmentācija un atstumtība, aizstātu ar kompaktāku, saliedētāku un iekļaujošāku modeļi. Šāda jauna metode nozīmē ieviest visaptverošu pieeju, kas virzīta uz mērķi apvienot personas un darbības tā, lai veicinātu ekonomikas izaugsmi un darbvietu radīšanu, vienlaikus cenšoties nodrošināt pilsētvides attīstības ekonomisko, sociālo un vides aspektu līdzsvarotību.

Pilsēta kā koordinatore un forums

15. Attiecībās starp valsts pārvaldi un sabiedrību notiek kardinālas izmaiņas. Sabiedrības digitalizācija iedzīvotājiem paver iespējas arvien biežāk paust savu viedokli, kļūt prasīgākiem un vairāk lemt par sevi (jauns pilsoniskums). Otrkārt, iedzīvotāji arvien vairāk rūpējas par savu sociālo atbildību. Tāpēc palielinās to uzņēmumu skaits, kuri piedāvā preces, kas ievēro principu "no šūpuļa līdz šūpulim" (*cradle to cradle*), rūpējas par izejvielu neizšķērdēšanu un dod iespēju nelabvēlīgā situācijā esošām personām iekļauties darba tirgū. Lai risinātu sabiedrības problēmjaucājumus, pilsētu pārvaldes iestādes vēlas dažādos mērogos ciešāk sadarboties, iesaistoties "četrkāršā spirālē" (tajā par piemēru ņemts trīskāršās spirāles modelis, un tā ietver sadarbību starp valsts pārvaldes iestādēm, uzņēmēju aprindām, zināšanu centriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām). Šajā kontekstā vietējās pašvaldības bieži pilda koordinatora funkcijas un, būdamas pirmās lielās klientes vai koordinatores, nodrošina citiem partneriem risinājumu meklēšanas forumu. Tādējādi pilsētas ir vietas (dzīvas laboratorijas), kurās kopā ar partneriem īsteno vietējiem apstākļiem vispiemērotākos projektus. Pilsētām, kurās ir universitātes un augstskolas, ir vēl viens papildu uzdevums – sekmēt uzņēmējdarbību un veidot saikni starp tehnoloģijas piedāvātājiem iespējām un sabiedrībai nozīmīgiem jautājumiem. Tādējādi pilsētu teritorijas ir kļuvušas par īpaši piemērotām ES politikas izmēģinājuma vietām.

16. Tā kā pārvaldes iestādes ir sabiedrības daļa, tās uzņemas pienākumu izvirzīt darba kārtībā tādas sabiedrībai nozīmīgus jautājumus kā ekonomikas krīze, demogrāfiskās pārmaiņas un ar klimatu saistīti problēmjaucājumi. Klasiskie pārvaldības, organizācijas un ekonomikas modeļi vairs nenodrošina risinājumu minētajām problēmām. Problēmjaucājumu apmēra, budžeta samazinājuma un situācijas sarežģītības dēļ valsts pārvalde vairs nespēj par visu parūpēties viena pati.

⁽¹⁰⁾ European Metropolitan Network Institute (EMI), "A strategic knowledge and research agenda on polycentric metropolitan areas" ("Stratēģiski svarīgas zināšanas un pētniecībā aktuāli jautājumi par policentriskām lielpilsētu teritorijām"), Hāga, 2012.

⁽¹¹⁾ Eiropas Komisija, svarīgāko jautājumu dokuments, kas sagatavots debatēm forumā "CITIES – Cities of Tomorrow: Investing in Europe" ("CITIES – rītdienas pilsētas: ieguldījumi Eiropā"), Brisele, 2014. gada 17. un 18. februāris. Skatīt arī REGIO ĢD tīmekļa lapā pilnu pārskata tekstu par visām ES finansētājām programmām un iniciatīvām pilsētvides politikas jomā: http://ec.europa.eu/regional_policy/urban/portal/index_en.cfm?smenu_mapping_id=10.

17. Ņemot vērā arvien plašāku sabiedrības līdzdalību, vietējām pašvaldībām jāiesaistās lēmumu pieņemšanā jāatvēl vieta iniciatīvām, ko pilsētas vai pilsētas daļas mērogā kopīgi īsteno iedzīvotāji, uzņēmumi un pilsoniskās sabiedrības iestādes. Tādējādi atbildība par pilsētas organizāciju gulstas uz lielāku skaitu dalībnieku, ne vairs tikai uz pilsētas pārvaldi. Šajā jaunajā sabiedrībā izaicinājums ir dot iespēju piedalīties visiem iedzīvotājiem, jo īpaši jauniešiem un imigrantiem, lai izvairītos no sabiedrības šķelšanās. Modernas pilsētas divi galvenie uzdevumi ir īstenot sociālās integrācijas virzītājspēka funkciju un nodrošināt instrumentus iedzīvotāju emancipācijai.

18. Vietējā līmeņa iniciatīvas paver iespējas nodrošināt pakalpojumus, kas arvien labāk pielāgoti attiecīgajai pilsētai un pilsētas teritorijai. Tā rezultātā Eiropā rodas plašs atšķirīgu pieeju klāsts. ES politikā un regulējumā jāņem vērā jaunās attiecības, kas veidojas vietējā līmenī, un no šīm attiecībām izrietošā pieeju daudzveidība sabiedrības problēmām, kā arī būtu jācenšas apkopot jaunās paraugprakses piemērus un izplatīt tos visā ES.

19. Līdz šim ES, lai sasniegtu politiskos mērķus, piemēroja vispārēju regulējumu un vienotus termiņus. Eiropas Savienībai politikas veidošanā vairāk jāpadomā par iniciatīvu realizējamību vietējā un reģionālajā līmenī un jābūt atvērta ietekmes novērtējumam un jaunās politikas izstrādē uz klausīt decentralizētos pārvaldes līmeņus (augšupēja pieeja). Saskaņā ar subsidiaritātes un proporcionalitātes principiem jaunu priekšlikumu ietekmes novērtējumā vajadzētu kritiski izvērtēt šo priekšlikumu ietekmi uz pilsētām. Tikai tā varēs savlaicīgi izvērtēt un garantēt ES politiku un regulējuma īstenošanu vietējā līmenī.

Virzībā uz integrētāku pilsētvides politiku Eiropas Savienībā

20. Lai diskusiju par pilsētu dimensiju strukturāli nostiprinātu ES līmenī, Komiteja iesaka 2014. gada 17. un 18. februārī notikušo pilsētvides forumu turpmāk atkārtot ik pēc diviem gadiem. Komiteja arī iesaka Komisijai no savu darbinieku vidus iecelt pilsētvides politikas padomdevēju, kuram kopā ar Komisijas dienestu pilsētvides politikas grupu uzdotu visus priekšlikumus un iniciatīvas pārbaudīt pilsētu dimensijas aspektā un sekmēt politikas pieejas saskaņotību. Šīs grupas uzdevums būtu arī koordinēt pilsētu ieguldījumu tādu jaunu ES politiku izstrādē, kuras ietekmē pilsētu teritorijas. Arī Komiteja varētu iecelt vienu pārstāvi pilsētvides politikas jautājumos, kurš priekšlikumus izvērtētu pilsētvides dimensijas aspektā.

21. Komiteja atbalsta tādas dalībvalstu darba grupas izveidi, kuras uzdevums būtu formulēt sabiedrības redzējumu par Eiropas pilsētām, īpašu uzmanību pievēršot pilsētu nozīmei stratēģijas "Eiropa 2020" īstenošanā, un 2016. gadā ar to iepazīstināt. RK aicina dalībvalstis šajā jomā cieši sadarboties ar Komiteju un vietējo pašvaldību apvienībām. Minēto sabiedrības redzējumu varētu izmantot par svarīgu pamatelementu pilsētvides attīstības plāna tālākai izstrādei kā ES līmenī, tā arī katras dalībvalsts, reģionu un vietējo pašvaldību līmenī.

22. Reģionu komiteja atkārtoti aicina Komisiju izstrādāt balto grāmatu par integrētu pilsētvides politiku⁽¹²⁾. Tas būtu jāizdara, pirms tiek paziņots par stratēģijas "Eiropa 2020" turpinājumu un ES budžetu pēc 2020. gada. Baltās grāmatas mērķis būtu panākt integrētāku pieeju ES politikā un regulējumā, kuri attiecas uz pilsētām un pilsētu teritorijām, un pilsētas un vietējās un reģionālās pašvaldības ciešāk iesaistīt minētās politikas sagatavošanā, kā arī sagatavot ieteikumus par ES fondu programmu elementiem, kas varētu sekmēt pilsētu attīstību. Lai to būtu iespējams paveikt, pamatnosacījums ir atjaunināta pārvaldība. Baltās grāmatas gala rezultātam jābūt nevis īpaši ES stratēģijai vai programmai, bet gan pilsētu dimensijas īstai horizontālai nostiprināšanai ES lēmumu pieņemšanas procesā (*Urban mainstreaming*). **Jaunajam** Komisijas sastāvam baltā grāmata jāizstrādā ciešā sadarbībā ar pilsētām, uzsverot nepieciešamību ES līmenī ieviest jaunu pārvaldību pilsētvides politikas jomā.

23. Baltajā grāmatā jāiekļauj turpmāk minētie elementi.

a) Jauna metodika integrētākai pieejai politikas izstrādē

24. Reģionu komiteja konstatē, ka Eiropai, lai saglabātu starptautisko konkurētspēju, ļoti vajadzīgas dzīvīgas un dinamiskas pilsētas. Ar ES politiku un regulējumu var palīdzēt radīt šā mērķa sasniegšanai labvēlīgus apstākļus. Tā kā aptuveni 70 % no ES politikas pasākumiem un noteikumiem tiek īstenoti vietējā un reģionālajā līmenī, ir vajadzīga vispārēja saskaņotība. Taču Komiteja konstatē, ka dažkārt ES noteikumiem ir tieši pretējs rezultāts. Labs piemērs tam ir minēts RK atzinumā "ES politikas gaisa kvalitātes un emisiju jomā pārskatīšana"⁽¹³⁾, kurā paskaidrots: ja vēlas sasniegt iecerētos rezultātus, gaisa kvalitātes uzlabošanas pieejas ietvaros ir svarīgi saskaņot dažādās ES vides direktīvās izvirzīto mērķu vērienīgumu un sinhronizēt to ieviešanas termiņus.

⁽¹²⁾ CdR RESOL-V-009.

⁽¹³⁾ CdR 329/2011 fin.

25. Nepilnības ES līmenī īstenotajā politikā, kuras mērķis ir samazināt emisijas to rašanās vietā, rada problemātiskas situācijas. Tā, piemēram, pilsētas nespēj ievērot vēlāmās normas, taču vienlaikus riskē – ar valsts tiesību aktu starpniecību – saņemt sodu no attiecīgajām dalībvalstīm, kurām to uzlikusi ES par normu pārkāpšanu. Tāpēc Komiteja aicina Komisiju izstrādāt metodiku integrētākas politikas veidošanai, lai panāktu saskaņotāku politiku un regulējumu, sākot ar stingrāku un iekļaujošāku teritoriālās ietekmes novērtēšanu, kurā iesaistītas vietējas un reģionālās pašvaldības, kas ļautu Eiropas Savienībai izveidot pilsētām un pilsētreģioniem nepieciešamos nosacījumus, lai tie varētu īstenot ES politiku.

26. Lai ieviestu patiešām integrētu pieeju, ir vēlams baltajā grāmatā skaidri definēt integrētu, ilgtspējīgu pilsētvides attīstību un izvirzīt skaidrus mērķus, ko ES šajā jomā vēlas sasniegt. Šeit domāti horizontāli mērķi, kas jāīsteno ar dažādu politikas jomu palīdzību.

27. Integrētā pilsētvides politikas pieejā jāņem vērā teritoriālās plānošanas politika, jo pilsētu teritorijas pārsniedz vienas pašvaldības robežas.

28. Šajā saistībā Reģionu komiteja atgādina par savu nostāju, ka teritoriālās ietekmes novērtējuma instruments jāizmanto kā orientieris, lai panāktu integrētāku politikas pieeju, kura sekmētu teritoriālo kohēziju⁽¹⁴⁾. Šajā perspektīvā Komiteja definē teritoriālo kohēziju kā trīsdimensiju jēdzienu: līdzsvarota teritoriālā attīstība, teritoriālā integrācija un teritoriālā pārvaldība. Komiteja pauž sarūgtinājumu, ka Eiropas Komisija teritoriālās ietekmes analizē ietver vienīgi pirmo no minētajām trim jomām, lai gan tieši otrā dimensija sekmē integrētu pieeju politikai un regulējumam. Būtiski ir tas, ka Komisijas pašas ietekmes novērtējumu pamatnostādņu paredzamā pārskatīšana sniedz unikālu iespēju precīzi formulēt pilsētvides iekļaušanu Komisijas iekšējās politikas izstrādes norisēs.

29. Uzskatām, ka baltajā grāmatā par integrētu pilsētvides politiku vajadzētu pievērsties jautājumiem par degradētu pilsētas teritoriju sakārtošanu, pilsētu rehabilitāciju un atjaunošanu, kā arī energoefektivitātei ēku celtniecībā.

30. “Progresīvas pilsētas un pašvaldības – Eiropas inovācijas partnerība” (EIP) ir labs piemērs integrētai pieejai ES līmenī. Šī partnerība tika ieviesta, lai ar publiskā un privātā sektora iniciatīvu palīdzību izmantotu pilsētām paredzētas inovācijas pilsētu mobilitātes, energoefektivitātes, kā arī informācijas un komunikācijas tehnoloģiju saskarē. Ar EIP palīdzību iespējams ES līmeņa makroekonomiskās politikas pasākumus ieviest praksē pilsētās. Taču šajā kontekstā ir svarīgi, lai pilsētām būtu rīcības brīvība noteikt prioritātes un pilnībā īstenot savu koordinatores lomu.

b) ES fondu pilsētu dimensija

31. Tādi labi piemēri kā “Progresīvas pilsētas un pašvaldības – Eiropas inovācijas partnerība” kardināli kontrastē ar vietu, kas pilsētām ierādīta struktūrfondu programmās 2007.–2013. gadam. Jaunajā plānošanas periodā (2014–2020) ar vairāku iniciatīvu palīdzību (pienākums 5 % no ERAF budžeta novirzīt pilsētvides attīstībai, iecere izveidot pilsētu attīstības tīklus un līdzekļi novatoriskiem pasākumiem pilsētu ilgtspējīgas attīstības jomā) īpaša uzmanība veltīta kohēzijas politikas pilsētu dimensijai. Prasība nodrošināt lielāku koncentrēšanu var izraisīt to, ka pilsētas attīstība vairs netiek skatīta kopumā. Komisijas struktūrās ir vajadzīga labāka koordinēšana, lai visās Eiropas Komisijas nodaļās sekmētu padziļinātu izpratni par pilsētvides dimensijas politikas jomām (vide, enerģētikas infrastruktūra, mobilitāte).

32. Reģionu komiteja atkārtoti pauž atbalstu Komisijas centieniem jaunajā kohēzijas politikā uzmanību veltīt integrētam pilsētvides attīstības plānam⁽¹⁵⁾. Komiteja arī pozitīvi vērtē gan partnerības principa nostiprināšanu jaunajā kohēzijas tiesību aktu kopumā, gan ES Rīcības kodeksa attiecībā uz partnerību publicēšanu. Reģionu komiteja uzmanīgi sekos līdzi tam, kā tiks praksē īstenoti Komisijas priekšlikumi attiecībā uz ERAF un ESF jaunajām programmām, jo īpaši attiecībā uz veidu, kā pilsētas tiek iesaistītas programmu vadībā un pārvaldībā.

⁽¹⁴⁾ CdR 29/2013 fin.

⁽¹⁵⁾ CdR 5/2012 fin.

33. Reģionu komiteja aicina Komisiju kopīgi sekot līdzi tam, kā pilsētas tiek iesaistītas jaunajās struktūrfondu programmās, un, kad vien iespējams, to atbalstīt. Gūtos secinājumus varēs izmantot ne tikai kā svarīgus politiskus ieteikumus kohēzijas politikas izstrādei pēc 2020. gada, bet arī citām ES programmām, kas atbalsta ES mērķu īstenošanu vietējā līmenī.

34. Pilsētas piedalās arī citās ES subsīdiju programmās: “LIFE”, “Apvārsnis 2020”, “Saprātīga enerģija Eiropai” u. c., kaut gan šīm programmām trūkst tematiskas ievirzes uz pilsētu jautājumiem un sinerģijas ar ESI programmām. Īpašas uzmanības pievēršana ES subsīdiju sinerģijai pozitīvi ietekmētu pilsētas.

c) *Paraugprakses apmaiņas forums*

35. Izveidojot vietējo pašvaldību tīklu ES līmenī, Komisija laikus reaģējusi uz pilsētu nepieciešamību apmainīties dažādās jomās ar paraugprakses piemēriem. Tas paredzēts arī ES teritoriālās sadarbības programmā “Urbact”, kuras mērķis ir sekmēt pilsētu ilgtspējīgu attīstību. Savukārt konkurētspējas uzlabošanas programmā “Eiropa pilsoņiem” pašvaldības aicinātas veidot tematiskus tīklus par kopīgu interešu jautājumiem, jo šāds instruments var būtiski veicināt labas prakses piemēru apmaiņu. Papildus no struktūrfondu līdzfinansētajām programmām un ES konkurētspējas uzlabošanas programmām ir vēl vairākas programmas, kas paredzētas zināšanu apmaiņai starp pilsētām (piemēram, *Civitas*, Pilsētas mēru pakts, *Mayors Adapt*, Viedās pilsētas un Kopienas iniciatīva, Ilgtspējīgu pilsētu kritēriji, *ManagEnergy*). Komiteja konstatē, ka zināšanu un pieredzes apmaiņai paredzēto iniciatīvu skaits arvien pieaug un to klāsts kļūst daudzveidīgāks. Lai izveidotu visaptverošāku pieeju, RK aicina Komisiju konsolidēt minētās Eiropas finansēšanas programmas un atbalsta tīklus, lai dotu vietējam līmenim iespēju labāk izprast un iesaistīties tajos efektīvāk nekā līdz šim.

36. Lai pilsētu teritorijas varētu izvērtēt precīzāk nekā tikai balstoties uz IKP rādītāju, zināšanu apmaiņai un pilsētu politikas salīdzinošai vērtēšanai ir svarīgi, lai būtu pieejami vajadzīgie dati, kad vien iespējams funkcionālo reģionu līmenī. Viens no galvenajiem šķēršļiem šajā jomā ir tas, ka *Eurostat* definētie NUTS reģioni neatspoguļo pilsētu un pašvaldību faktisko situāciju. Tāpēc jānodrošina, lai *Eurostat* sniegtu un apkopotu vairāk vietējā līmeņa datus, jāpildnveido “Pilsētvides novērtēšana” un citi šāda veida apsekojumi. Vajadzētu arī definēt saskaņotus kritērijus lielpilsētu teritoriju noteikšanai un ieviest praktiskus instrumentus, ar kuriem ES līmenī vērtēt integrēta pilsētvides attīstības plāna sasniegumus un ietekmi. Tāpēc Komiteja aicina Komisiju izstrādāt jaunu Eiropas Savienības pilsētvides attīstības plāna īstenošanas uzraudzības instrumentu.

d) *Jauna pārvaldība*

37. Pienācis laiks ieviest jaunu pārvaldības modeli, kas nodrošina pilsētu savlaicīgāku un plašāku iesaisti (piemēram, ar Reģionu komitejas un tādu pilsētu tīklu starpniecību kā *Eurocities* vai Pilsētas mēru pakts) visā ES politikas izstrādes ciklā. Panākot pilsētu un vietējo un reģionālo pašvaldību plašāku līdzdalību visos politikas cikla posmos, ES varēs efektīvāk reaģēt uz pārmaiņām, kas patlaban notiek pilsētās. Tādējādi būs iespējams labāk izvērtēt politisko iniciatīvu un regulējuma sekas pilsētās un novērst risku, ka ES politika ir nekonsekventa un vienkārši neatbilstoša reālajam stāvoklim vietējā līmenī. Turklāt saskaņā ar 5. pantu Regulā (ES) Nr. 1303/2013, proti, vispārējā regulā par ES struktūrfondu, daudzlīmeņu pārvaldības metode jāpiemēro visos ES kohēzijas politikas programmu sagatavošanas un īstenošanas posmos.

38. Daudzlīmeņu pārvaldības princips ir ārkārtīgi svarīgs, bet tas ir jāpielāgo jaunajām attiecībām starp valsts pārvaldi un sabiedrību. Papildus tam pilsētām un vietējām un reģionālajām pašvaldībām jāpiesūta lielāka nozīme ES politikas izstrādes procesā. Lai to panāktu, Eiropas pašvaldību parakstītā Daudzlīmeņu pārvaldības harta sekmēs dažādu pārvaldības līmeņu sadarbību efektīvu publisko politiku izstrādē, ievērojot visus attiecīgos principus (līdzdalība, sadarbība, pārredzamība, vispārēja piemērošana un konsekvence), kuri ir priekšnoteikums tam, lai iedzīvotāju interesēs sekmīgi īstenotu minētās publiskās politikas.

39. Lai ES politikā labāk koordinētu pilsētvides dimensijas aspektus, pamatojoties uz praktisko pieredzi un konkrētiem datiem, Komisijas dienestiem pilsētu un vietējo un reģionālo pašvaldību pārstāvji strukturāli jāiesaista minētajā izstrādē (piemēram, tos iesaistot ekspertu grupās). Noteikumus par to varētu iekļaut jaunajā starpiestāžu nolīgumā starp jauno Komisiju un Reģionu komiteju.

Komiteja un pilsētvides attīstības plāns

40. Eiropas politikas pilsētu dimensija un ES pilsētvides attīstības plāna izstrāde Komitejai ir ļoti svarīga. Tāpēc RK, būdama vietējo un reģionālo pašvaldību viedokļu paudēja Eiropas Savienībā, paziņo, ka cieši sekos līdzi baltās grāmatas izstrādei un turpinās rīkot diskusijas par pilsētvides attīstības plānu gan ES iestādēs, gan ārpus tām. Šis atzinums ir Komitejas pirmais ieguldījums īstai integrētai pieejai ES pilsētām.

Briselē, 2014. gada 25. jūnijā

*Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO
